

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ДРАЙВЕР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Квітка Антон Володимирович
кандидат економічних наук, доцент

e-mail: kvitka@karazin.ua

ORCID ID: 0000-0002-5730-1352

Балаклеєць Кирило Юрійович
студент

e-mail: kirillbalacleets@gmail.com

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
вул. Мירוносицька, 1, Харків, 61002, Україна

Стаття присвячена комплексному дослідженню змін сучасних тенденцій в використанні інноваційних технологій, які характеризуються переходом до економіки знань та інформаційного суспільства, що в багатьох аспектах визначають економічний і соціальний тип розвитку міжнародної й національної економік. У статті розкриваються проблеми, основні напрями та перспективи в категорії «інтелектуальне підприємництво». Основну увагу в роботі автори акцентують на підвищенні ролі інновацій в сучасному світі, їх активному поширенні, впровадженні в усі сфери господарської діяльності, появи нових технологій, інтелектуалізації та інформатизації виробництва. Авторами запропоновано власне визначення категорії «інтелектуальне підприємництво». Особливу увагу приділено актуальності інтелектуального підприємництва у сучасних умовах, що обумовлено в першу чергу активними змінами таких понять, як «знання», «торгівля», а також постійним переорієнтуванням сучасних тенденцій. Підприємницький сектор обумовлює передумови формування якісних змін економічного та соціального характеру, що засновані на впровадженні інновацій та самоорганізації суб'єктів підприємництва. В якості дослідного завдання авторами була визначена спроба оцінити інтелектуальне підприємництво в контексті інноваційності на прикладі розвинених країн. Даний напрямок також доповнюється розглядом сучасних тенденцій розвитку інтелектуального підприємництва в Україні, яке на сьогоднішній день, на відміну від багатьох розвинених країн тільки починає започатковуватися в реаліях українського бізнес-середовища. На закінчення були запропоновані певні заходи, які змогли б забезпечувати необхідні процеси для створення сприятливого середовища, де буде проходити процес формування, наростання, використання і творчої переробки вже існуючих даних та інформації як ресурсу для створення інноваційних рішень сьогодення в Україні.

Ключові слова: підприємництво; інтелектуальне підприємництво; інноваційне підприємництво; інновації.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО КАК ДРАЙВЕР РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Квитка Антон Владимирович
кандидат экономических наук, доцент

e-mail: kvitka@karazin.ua

ORCID ID: 0000-0002-5730-1352

Балаклеец Кирилл Юриевич
студент

e-mail: kirillbalacleets@gmail.com

Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина
ул. Мироносицкая, 1, Харьков, 61002, Украина

Статья посвящена комплексному исследованию изменений современных тенденций в использовании инновационных технологий, которые характеризуются переходом к экономике знаний и информационному обществу, что во многих аспектах определяет экономический и социальный тип развития международной и национальной экономик. В статье раскрываются проблемы, основные направления и перспективы в категории «интеллектуальное предпринимательство». Основное внимание в работе авторы акцентируют на повышении роли инноваций в современном мире, их активном распространении, внедрении во все сферы хозяйственной деятельности, появлении новых технологий, интеллектуализации и информатизации производства. Авторами предложено собственное определение категории «интеллектуальное предпринимательство». Особое внимание уделено актуальности интеллектуального предпринимательства в современных условиях, что обусловлено, в первую очередь, активными изменениями таких понятий, как «знание», «торговля», а также постоянной

переорієнтацією сучасних тенденцій. Підприємницький сектор обумовлює передумови формування якісних змін економічного та соціального характеру, заснованих на впровадженні інновацій та самоорганізації суб'єктів підприємництва. Як дослідницьке завдання авторами була визначена спроба оцінити інтелектуальне підприємництво в контексті інноваційності на прикладі розвинутих країн. Це напрoдження також доповнюється розглядом сучасних тенденцій розвитку інтелектуального підприємництва в Україні, яке на сьогоднішній день, на відміну від багатьох розвинутих країн, тільки починає з'являтися в реаліях української бізнес-середовища. Висновком були запропоновані певні заходи, які могли б забезпечувати необхідні процеси для створення сприятливого середовища, де буде відбуватися процес формування, нарощування, використання та творчої переробки існуючих даних та інформації як ресурсу для створення інноваційних рішень в Україні.

Ключові слова: підприємництво; інтелектуальне підприємництво; інноваційне підприємництво; інновації.

INTELLECTUAL ENTREPRENEURSHIP AS A DRIVER FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATION ECONOMY

Anton Kvitka

PhD, Associate Professor

e-mail: kvitka@karazin.ua

ORCID ID: 0000-0002-5730-1352

Kyrylo Balakleiets

Student

e-mail: kirillbalacleiets@gmail.com

V.N. Karazin Kharkiv National University

1, Mironositskaya Str., Kharkiv, 61002, Ukraine

The article is devoted to the comprehensive study of changes in modern trends in the use of innovative technologies characterized by the transition to knowledge economy and information society, which in many respects determine the economic and social type of development of the international and national economy. The article reveals the problems, the main directions and prospects in the category of «intellectual enterprise». The authors focus on the role of innovation in the modern world, its active dissemination, introduction into all spheres of economic activity, emergence of new technologies, intellectualization and informatization of production. The authors propose the proper definition of the category of «intellectual enterprise». Particular attention is paid to the relevance of intellectual entrepreneurship in modern conditions, which primarily happens due to active changes of such concepts as «knowledge», «trade», as well as constant reorientation of modern trends. The entrepreneurial sector determines the preconditions for the formation of qualitative changes of an economic and social nature, based on the introduction of innovations and self-organization of business entities. As exploratory task, the authors identified an attempt to evaluate intellectual entrepreneurship in the context of innovation on the example of developed countries. This direction is also supplemented by consideration of current trends in the development of intellectual entrepreneurship in Ukraine, which today, unlike many developed countries, is just being initiated in the realities of Ukrainian business environment. In the end, certain measures were proposed those could provide the necessary processes for creating a supportive environment where the process of formation, growth, use and creative processing of already existing data and information as a resource for creating innovative solutions in Ukraine will take place.

Key words: Entrepreneurship; Intellectual Entrepreneurship; Innovative Entrepreneurship; Innovations.

Постановка проблеми. На теперішній час науково-технічна діяльність є однією із найважливіших та перспективних сфер в житті людства та драйвером розвитку економіки. Світова економіка все більше надає значення виробництву і реалізації людського капіталу, а саме його інтелектуальній складовій. В цих реаліях з певністю можна стверджувати, що інтелектуальне підприємництво відіграє значну роль в цьому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомий вклад у дослідження категорії інтелектуального підприємництва внесли такі відомі вчені, як Т. Дендрідж, А. Червітц, Б. Йохансонн, С. Квятковський, П. Друкер. Серед вітчизняних вчених можна відзначити М. Ахтямова, А. Гранберга, А. Динкіна, А. Короткого, Б. Салихова, Е. Ясіна та інших. В останні часи цією категорією займалися такі вчені, як Є. Верхогляд, Г. Константинов, А. Масленнікова, Е. Лунева, Г. Островська, К. Полещенко, З. Салихова, С. Філонович.

Мета статті, завдання та методологія дослідження. Метою статті є дослідження економічного змісту категорії інтелектуального підприємництва і виявлення його особливостей у сучасних економічних системах. Для цього потрібно вирішити наступні завдання: розглянути еволюційні погляди на підприємництво, визначити сутність категорії інтелектуального

підприємництва, дослідити актуальність інтелектуального підприємництва у сучасних умовах, розглянути методики оцінки інтелектуального підприємництва, проаналізувати вдалі приклади інтеграції інноваційного підприємництва у розвинених країнах й запропонувати інструменти економічної політики підвищення рівня інтелектуального підприємництва в Україні.

Основні результати дослідження. Саме поняття підприємництва пройшло значний шлях у своїй еволюції. Підприємець в очах простих людей від пов'язування з розоренням бідних еволюціонував до організатора нових підприємств, через якого відбувається розвиток суспільства, створюються нові технології і винаходи.

Погляди на підприємництво почали формуватися ще з XVIII століття. Багато економістів минулого давали своє визначення підприємству. Наприклад, Ж.Б. Сей визначав підприємця як «особу, яка береться за свій рахунок, ризик і на свою користь зробити який-небудь продукт» [1, с. 17].

Німецький соціолог Макс Вебер розглядав підприємця як «особливий носій специфічного духу, що корениться в релігійних і моральних підвалинах народу. Введення економічної моделі підприємництва дозволяє вирішувати утилітарні завдання: удосконалювати організаційну структуру виробництва, забезпечувати ефективну взаємодію великого і малого бізнесу, виробляти форми і методи конкурентної боротьби» [2].

В свою чергу, американській економіст Йозеф Шумпетер робив акцент на новаторство. З його точки зору, «підприємці – це господарські суб'єкти, функцією яких є саме здійснення нових комбінацій і які виступають як їх активний елемент» [3, с. 115-121].

Кожен з них мав свою точку зору. Але, ми не вважаємо, що ці поняття суперечать один одному, навпаки, вони розширюють і доповнюють кожен з них.

Термін «інтелектуальне підприємництво» зовсім новий, з точки зору як економіки, так і підприємництва. Він був запропонований американським професором Техаського університету в Остіні А. Червітцем у 2002 році. У своїй статті «Intellectual Entrepreneurship. A vision for graduate education» [4], він акцентував увагу на соціально значущих аспектах людської діяльності. Як зауважила З. Салихова, інтелектуальне підприємництво по Червітцу «в першу чергу пов'язано з виробництвом нових знань і втіленням їх у конкретні життєві блага за допомогою механізмів співпраці та взаємодії економічних агентів, які беруть на практиці форму різних інтелектуальних спільнот» [5, с. 47].

Існують деякі відмінності інтелектуального підприємництва від класичного, які виражаються у наступному: «...інтелектуальне підприємництво визначає ефективність впровадження в підприємницьку структуру не тільки нових продуктів і технологій, а й прийняття і реалізацію адекватних стратегічних рішень, що визначають довгострокову конкурентоспроможність компанії на ринку; інтелектуальний продукт, отриманий в результаті інтелектуальної діяльності має особливість, де придбання кожним наступним споживачем продукту приносить велику цінність для всіх споживачів; Інтелектуальне підприємництво обумовлює домінування цілей самовираження і соціальної орієнтації діяльності над цілями збагачення (максимізації прибутку)» [5, с. 46].

Як зауважила Г. Островська, «у практичному значенні інтелектуальне підприємництво набуває форми когнітивного менеджменту, який виник з розуміння того, що напрями конкуренції змінилися і боротьба за інтелектуальні ресурси потіснила залежність від природних ресурсів. Когнітивний менеджмент слід розуміти як управління процесами, за допомогою яких знання ідентифікується, накопичується, розподіляється та використовується в компанії для поліпшення її діяльності» [6, с. 89].

Розглядаючи сутність категорії інтелектуального підприємництва, ми вважаємо, що основним економічним продуктом все частіше виступає інтелектуальний продукт (ноу-хау, програмне забезпечення, технологія) і високотехнологічний продукт. Це обумовлює те, що і самі підприємці стають інтелектуалами. Вони активно впроваджують в свою діяльність наукові методи, формують нову філософію підприємництва, цільовим орієнтиром якої є не стільки максимізація прибутку, скільки максимізація самовираження підприємця і суспільної користі продукту його праці.

Тож, розглянувши визначення та характеристику інтелектуального підприємництва, ми також спробуємо дати власне розуміння цієї категорії. На нашу думку, інтелектуальне підприємництво являє собою бізнесову активність, направлену на розвинення у підприємців мислення та внутрішнього відчуття, що реалізує головну підприємницьку мету – досягнення прибутку, при чому як у грошовій формі, так і у моральному сенсі «змінити світ на краще». Ми вважаємо, що інтелектуальне підприємництво треба розглядати з боку успішних бізнес ідей, кінцевим результатом яких користується весь світ. Адже ці самі «знання» є інтелектуальним продуктом, який

перетворився в «готовий» продукт, що і є по суті своєї підприємництво в сенсі практичної реалізації.

Як відмічає А. Квітка в своїй статті «Фактори та перспективи переходу від великого бізнесу до малого та середнього бізнесу», «...беручи до уваги швидкість появи і розширення інновацій, основним джерелом конкуренції стає розвиток інформаційних і комунікаційних технологій. Сучасні засоби інформації і спілкування проникли вже в усі сфери життя. Просування товарів через Інтернет, проведення маркетингових досліджень через соціальні мережі, розробка електронних методів оплати – все це наближає виробника до споживача, збільшуючи шанси продавця отримувати надприбуток завдяки інноваціям» [7]. Сьогодні інтелектуальне підприємництво – це вже не просто зростаюча світова тенденція. В світовому бізнес-середовищі його актуальність не викликає сумнівів.

У сучасному світі для будь-якої успішної господарської діяльності потрібні знання. Дуже вдалим на нашу думку є вислів Г. Константинова й С. Філоновича: «...що толку від ерудита, який миттєво видає відповіді на найскладніші питання – тепер будь-яку інформацію протягом хвилини можна знайти в Інтернеті і цінність того, що ми називаємо енциклопедичними знаннями, катастрофічно швидко знижується. Зараз важливіше творчо переробляти інформацію і формувати якісний інтелектуальний продукт. Для цього потрібно володіти вмінням, яке ми пропонуємо називати «інтелектуальним підприємництвом». Саме воно обумовлює конкурентоспроможність індивіда в новій економіці» [8, с. 48].

Є дуже вдала думка М. Дорофєєва, про те, що «...набагато частіше для нас виявляється у нагоді не збагатитися новими знаннями, а по-новому зрозуміти те, що ми і так знали. І почати діяти у відповідності з цим» [9, с. 4]. Ми вважаємо, що це міркування у більшій мірі характеризує інтелектуальне підприємництво в сучасних реаліях.

У сучасному світі інтелектуальне підприємництво має набагато більше значення ніж ми можемо уявити. Ті речі, які могли здатися вигадкою людині 20 років тому, сьогодні використовуються повсюдно. Так, відомий письменник Ніколас Карр в своїй книзі «Блиск і злидні інформаційних технологій» [10] дуже вдало позначив, яку роль зіграв винахід залізничного транспорту у прогресі людства.

До винаходу паровоза люди стикалися з істотним обмеженням розміщення продуктивних сил. У всьому світі по річках ходили тисячі пароплавів, а по ґрунтових або мощених дорогах курсували тисячі екіпажів. Не дивно, що багато підприємців вважали, що залізничний транспорт буде тільки одним з видів транспорту і дозволить лише незначно поліпшити існуючу в той час логістику. Насправді, більш висока швидкість, вантажопідйомність і протяжність ліній залізничного транспорту в корені змінили бізнес. Несподівано виявилось, що набагато вигідніше перевозити на великі відстані не сировину і матеріали, а готову продукцію. З'явився ринок товарів широкого вжитку. Компанії, які вчасно помітили нові можливості, отримували серйозні, а іноді колосальні переваги [10, с. 27]. Цей приклад є дуже вдалим з точки зору виявлення інтелектуального підприємства. Він дозволяє зрозуміти, що інфраструктурні технології не тільки дозволяють використовувати нові, більш ефективні методи виробництва, але й часто ведуть до глибоких змін на ринках.

Дуже гарним прикладом інтелектуального підприємництва можна вважати ICO (Initial Coin Offering), як революцію в інформаційних технологіях. Це відносно нова форма інвестування, поява якої пов'язана зі становленням криптовалют. Якщо говорити простими словами, то ICO можна порівняти з криптовалютиним краудфандінгом, тобто збором коштів для чогось на стороні. Найчастіше в ICO беруть участь проекти, які так чи інакше пов'язані з технологією блокчейн і криптовалютою. Випускаючи свої власні «гроші» і обмінюючи їх на одну з поширених криптовалют (таку, як «Bitcoin») або навіть на реальні валюти, проект може забезпечити собі фінансування, необхідне для запуску або розвитку. Крім того, випускаючи валюту для проекту, можна прискорити його розвиток (як введення грошей в давнину збільшило торговий оборот) і автоматично вирішити задачу майбутньої монетизації.

Автор статті в CNBC Арі Леві [11], порівнює бум криптовалютних ринків і зростання моди на ICO з вибуховим зростанням акцій компаній інтернет-індустрії в 1999 році і супутніми йому IPO (первинним розміщенням акцій компанії). Це порівняння в деякій мірі дуже вірне: як і інтернет, криптовалюта є всього лише інструментом. Як і у випадку з інтернет-компаніями, багато проектів, що виходять на ICO, просто намагаються заробити на ажіотажі навколо нової теми. Інші, однак, пропонують цікаві рішення, які, цілком можливо, змінять обличчя деяких ринків.

Але за всіма цими розмовами про те, як важливі для нас нові технології і їх використання в повсякденному житті, стоїть дуже велика проблема. Щоб наочніше зрозуміти її, ми приведемо дуже актуальний приклад: телевізор або інтернет. Зараз абсолютна більшість людей до 35 років віддають перевагу інтернету, а телевізор в їх розумінні – «минуле століття». Але ось у чому проблема: якщо

не передбачається цікавих фільмів, можна спокійно вимкнути телевізор: сюрпризів чекати марно. А у інтернеті немає ні структури, ні програми, ні кінцевої точки. Інформаційного потоку не видно кінця, і завжди є відчуття, що ось зараз, за наступним натисканням на екран, з'явиться щось дуже цінне або просто цікаве. У підсумку, часу витрачається набагато більше, і при цьому людину постійно переслідують відчуття незавершеності і незадоволеності.

Багато звичних речей для нас перестають працювати, як було задумано. Ми стикаємося з парадоксами, якими потрібно навчитися керувати. В цьому і є первинне завдання інтелектуального підприємця. Воно принципово переосмислює вже існуючі концепції, надаючи значення найважливішим категоріям.

Для визначення методики оцінки категорії інтелектуального підприємництва здійснюються такі заходи, як «Програма індикатора підприємництва», яка проводиться в Данії й ставить за мету збір порівнянних на міжнародному рівні статистичних даних про високопродуктивні підприємства і про підприємство в цілому; «Глобальний інноваційний індекс» – в Швейцарії, в Женеві, який складає рейтинг країн світу за потенціалом інноваційної діяльності та її результатів; «Індекс підприємництва Кауфмана» – захід, який базується в Сполученій Штатах Америки й фокусується насамперед на підприємницьких результатах – фактичних результатах підприємницької діяльності, таких як нові компанії, щільність бізнесу і темпи зростання. Кожен з цих заходів є головним орієнтиром для бажаючих отримати уявлення про інноваційні процеси, що протікають в світі і за допомогою яких можна зрозуміти, як оцінювати інтелектуальне підприємництво сьогодні.

Ми вважаємо, серед усіх індексів для визначення інтелектуального підприємництва, найцікавішими є наступні:

- індекс дослідницького таланту в бізнесі – безпосередньо означає вироблення тих самих спеціальних знань, мислення і внутрішнього відчуття у підприємців, що гарантує досягнення мети в можливості отримання прибутку;
- індекс TNW (The Next Web) – платформа для стартапів, корпоративних брендів і інвесторів. Вони використовують дані про сотні тисяч компаній для стимулювання зростання та інновацій в усьому світі шляхом підключення інноваційних стартапів до корпоративних брендів і інвесторів;
- індекс активності по стартапам – всеосяжний індикатор створення нового бізнесу в Сполучених Штатах, який об'єднує кілька високоякісних джерел своєчасної інформації про підприємство в один показник;
- завантаження відео на YouTube – досить незвичайний індекс, який не особливо поширений в сфері підприємництва зараз. Через повну оцифровку сучасного світу не дозволено ігнорувати такі великі інтернет-майданчики, як YouTube. Хоч він і позиціонує себе як відео-хостинг, як просто майданчик для розміщення контенту, це вже не зовсім так. YouTube сьогодні – найбільший рекламний ринок, на який немає обмежень для входу і на якому відбувається напевно одна з найбільших віддач для рекламодавців.

Для аналізу вдалих прикладів інтеграції інноваційного підприємництва у розвинених країнах ми вважаємо доцільним розглянути такі країни, як Швейцарія, Німеччина, Естонія, Південна Корея, КНР і США. Кожна з них пройшла свій шлях у досягненні неймовірних результатів, на які рівняється світове співтовариство і на приклад яких варто придивитися при створенні успішної інноваційної політики країни. Наприклад, як показує досвід Південної Кореї, розвиток інноваційного підприємництва може бути успішно реалізований на основі процвітання університету в якості освітнього і наукового закладу, діяльність якого не обмежується трансфером технологій, а культурне середовище університету не вичерпується підприємництвом в чистому вигляді. Для інноваційного розвитку суспільства та системи вищої освіти, як його найважливішої складової, вирішальне значення має зростання рівня освіченості і ступеня кваліфікованості населення країни, а також створення інфраструктури та кадрового ресурсу для проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень.

У Швейцарії склалася сприятлива атмосфера підтримки інновацій за допомогою комплексної системи державної підтримки, ефективність якої підтверджується станом країни на сьогоднішній момент. Найважливішим федеральним інструментом стимулювання інноваційного розвитку країни є державна підтримка дослідницьких проектів прикладного характеру, кінцева мета яких зводиться до трансферу знань між дослідницькими установами та промисловими підприємствами.

Інновації в Німеччині в основному просуваються малим і середнім бізнесом, який переводить результати наукових досліджень в нові технології виробництва. Держава прагне максимально допомагати підприємцям. Так, в 2007 році за допомогою програми «High-Tech», Міністерство освіти і

наукових досліджень допомогло компаніям уникнути ризиків, пов'язаних з впровадженням передових технологій.

Реалізація інноваційної політики в Естонії розглядається як можливість для прискореного зростання економіки. Джерелами фінансування інноваційної діяльності даної країни стали підприємства, фінансово-промислові групи, малий інноваційний бізнес, інвестиційні та інноваційні фонди, приватні особи і т.д. Всі вони беруть участь в господарському процесі і тим або іншим чином сприяють розвитку інноваційної діяльності.

Довгий час Китай відставав від розвинених країн за витратами на фундаментальні дослідження. Кілька років тому ситуація почала швидко змінюватися. Держава усвідомила, що запозичені технології не можуть забезпечити стабільного зростання конкурентоспроможності Китаю, треба вкладатися в власні інновації. І це рішення багато в чому змінило Китай на теперішній момент.

До сильних сторін США з боку інвестицій відносяться наявність першокласних університетів і компаній, що займаються дослідженнями і розробками (НДДКР) в глобальних масштабах, висока якість наукових публікацій, здійснення витрат на розробку програмного забезпечення і стан інноваційних кластерів.

Стратегія соціально-економічного розвитку України на теперішній час спрямувала свій вектор розвитку на процеси так званої «реіндустріалізації», яка покликана збільшити долю доданої вартості у валовому випуску у виробничих видах економічної діяльності. Питання інноваційності для України першочергове, яке ні в якому разі не можна відкладати «в дальній ящик». «На сучасному етапі розвитку економіки України, коли макроекономічна ситуація в країні вирізняється серйозним коливанням і підпадає під вплив негативних факторів, суб'єкти різних організаційно-правових форм господарювання і видів діяльності знаходяться в пошуках нових ефективних методів розробки і реалізації управлінських рішень для здійснення підприємницької діяльності» [12, с. 182].

Зараз, як ніколи, важливість інновацій підтверджена досвідом багатьох розвинених країн, який свідчить про високий ступінь залежності ВВП на душу населення від глобального інноваційного індексу, який є на сьогодні найбільш повним комплексом показників інноваційного розвитку, що розраховується на основі загальної здатності країн до інновацій. «За останніми даними, 84 % країн з топ-50 за рейтингом ВВП збігаються з топ-50 рейтингу найбільш інноваційних країн, який складається шляхом дослідження структури витрат на інновації та результатів, які вони приносять» [13].

У 2017 році Україна піднялася на шість позицій і тепер займає 50-у позицію в Глобальному інноваційному індексі. Також, Україна входить в 20 найбільш ефективних економік з групи країн з низьким доходом. Нижче, в таблиці 1 представлені індекси, які ми взяли за основу визначення інноваційного підприємництва.

Таблиця 1 – Місце України в індикаторах інноваційного підприємництва Глобального інноваційного індексу

Індекс та його номер в Глобальному інноваційному індексі	Місце в світі
2. Людський капітал та дослідження	41
2.3. Дослідження та розробки (НДДКР)	51
2.3.2. Валові витрати на НДДКР, % ВВП	54
2.3.3. Глобальні компанії з досліджень та розробок	43
5.3.5. Дослідницький таланти в бізнесі	42
6.1.1. Патенти за походженням	18
6.2.2. Створення нового бізнесу	74
6.2.5. Високі та середні високотехнологічні виробники	56
7.1. Нематеріальні активи	26
7.3.4. Завантаження відео на YouTube	41

Джерело: узагальнено автором на основі даних глобального інноваційного індексу [14]

Безумовно варто відзначити, що Україна поступово прогресує в сфері інновацій. Так, в 2016 році в загальному рейтингу «Глобальний інноваційний індекс» вона істотно відіграла свої позиції, зайнявши 56-е місце в порівнянні з 2015 роком, в якому Україна займала 64 місце. У 2014 році – це було 63 місце, а в 2013 році – 71. З цього випливає, що останнім часом Україна твердо стала на шлях впровадження інноваційної політики, але все таки досягає деяких результатів, хоч і маленькими кроками.

Як зауважив В. Родченко в статті «Сутність інноваційного розвитку у контексті стратегії розумної спеціалізації», сьогодні, зі сторони Європи все частіше виступають вимоги щодо розширення застосування стратегії розвитку з боку інновацій. Враховуючи це, кожній країні та регіону необхідно ідентифікувати галузі та сфери своєї спеціалізації у межах визначення стратегій розвитку. «Розумна спеціалізація передбачає активізацію взаємозв'язків між бізнесом, наукою і громадською сферою. Відповідно до цих відносин, мета розумної спеціалізації – оптимальне використання потенціалу окремих регіонів через найбільше пристосування можливих напрямків розвитку науки й освіти у цих регіонах до їх конкретних соціально-економічних умов. Державне втручання спрямовується у такі ініціативи, заходи і проекти, які унеможливають розумну спеціалізацію на основі розвитку базових технологій чи продуктів і послуг з використанням цих технологій у даному регіоні» [15, с. 161-162]. В багатьох аспектах досвід країн ЄС підтверджує, що саме інноваційна політика, в основі якої лежить концепція «розумна спеціалізація», є передумовою довготривалого загальнонаціонального зростання.

Висновки. В статті розкриваються проблеми, основні напрями та перспективи в категорії «інтелектуальне підприємництво». Ми визначили, що зараз відбувається адаптація бізнесу до нових економічних реалій, яка виражається в прагненні використання інноваційних технологій. Основну увагу ми акцентували на підвищенні ролі інновацій в сучасному світі, їхньому активному поширенні та впровадженні в усі сфери господарської діяльності на прикладі розвинених країн. Було запропоновано власне визначення категорії «інтелектуальне підприємництво». Велика увага приділена вітчизняній інноваційній політиці та сучасним економічним реаліям. Ми вважаємо, що для підвищення рівня інтелектуального підприємництва в Україні необхідно здійснити певні заходи, які змогли б забезпечувати необхідні процеси для створення сприятливого середовища, де буде проходити процес формування, наростання, використання і творчої переробки вже існуючих даних та інформації як ресурсу для створення інноваційних рішень сьогодення. Такими заходами на нашу думку повинні бути:

- наявність ефективної інноваційної системи, що зможе поєднувати в собі освіту, науку та бізнес, тобто систему, яка спроможна відразу зв'язати формування знань з подальшою їх передачею для втілення в нових інноваційних технологіях і продуктах;
- функціонування загальноекономічного середовища, що сприятиме вільному руху знань, впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій, появі великої кількості іноземних інвесторів та розвитку підприємництва;
- впровадження нормально функціонуючої науково-технічної інфраструктури, яку не обмежують, а навпаки, суцільно підтримують не тільки з боку держави, а й з боку іноземних науково-технічних кіл, в т.ч. створення мереж дослідних центрів, університетів, приватних фірм та організацій, що займаються створенням нових знань, їх запозиченням ззовні і пристосуванням до місцевих потреб.

Література

1. Сэй Ж. Б. Трактат по политической экономии. М. : Дело, 2000. 425 с.
2. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. М. : Российская политическая энциклопедия, 2006. 352 с.
3. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. М. : ЭКСМО, 2007. 864 с.
4. Chervitz R.A., Sullivan Ch. A. Intellectual entrepreneurship. A vision for graduate education. *Change*. 2002. P. 23–27.
5. Салихова З. М. Интеллектуальное предпринимательство как форма реализации интеллектуального капитала. *Экономический анализ: теория и практика*. 2014. № 2(371). С. 44–52.
6. Островська Г. Й. Інтелектуальне підприємництво в умовах нової парадигми господарювання. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. Вип. 2 : квіт.-черв. С. 83–97.
7. Kvitka A., Kramarenko A. From big business to small and medium-sized enterprises: factors and prospects. *Problems and Perspectives in Management*. 2018. № 16(2). P. 42–48.
8. Константинов Г. Н., Филонович С. Р. Интеллектуальное предпринимательство, или принципы обретения конкурентного преимущества в новой экономике. *Harvard Business Review – Россия*. 2005. С. 48–57.
9. Дорофеев М. Джедайские техники. Как воспитать свою обезьяну, опустошить инбокс и сберечь мыслетопливо. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2017. 280 с.
10. Карр Н. Дж. Блеск и нищета информационных технологий : почему ИТ не являются

- конкурентним преимуществом : пер. с англ. М. : ИД Секрет фирмы, 2005. 176 с.
11. Levy A. Here comes the ICO, a wild new way for cryptocurrency start-ups to raise money. 25 May 2017. URL : <https://www.cnbc.com/2017/05/25/bitcoin-ico-cryptocurrency-start-up-civic-raising-money-initial-coin-offering.html> (дата звернення: 29.05.2018).
 12. Юріна Н. О. Діяльність суб'єктів підприємництва України: статистична складова. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 1(30). С. 182–187.
 13. Передерий К. Как построить в Украине экономику инноваций. URL : <https://delo.ua/business/kak-postroit-v-ukraine-ekonomiku-innovacij-295863/> (дата звернення: 29.05.2018).
 14. The Global Innovation Index 2017. The Human Factor in Innovation. URL : <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report> (дата звернення: 29.05.2018).
 15. Управління соціально-економічною системою в умовах національних і глобальних викликів : монографія / за ред. І. А. Маркіної. Полтава, 2017. 420 с.

References

1. Say, J.B. (2000). *A Treatise on Political Economy* [“Traktat po politicheskoy ekonomii”]. Moscow: The Case.
2. Weber, M. (2006). *Protestant ethics and the spirit of capitalism* [“Protestantskaya etika i dukh kapitalizma”]. Moscow: The Russian Political Encyclopedia.
3. Schumpeter, J. (2007). *The theory of economic development. Capitalism, socialism and democracy* [“Teoriya ekonomicheskogo razvitiya. Kapitalizm, sotsializm i demokratiya”]. М.: EKSMO.
4. Chervitz, R. (2002). Intellectual entrepreneurship. A vision for graduate education. *Change*, 2002, pp. 23–27.
5. Salihova, Z. (2014). Intellectual entrepreneurship as a form of realization of intellectual capital [“Intellektual'noye predprinimatel'stvo kak forma realizatsii intellektual'nogo kapitala”]. *Ekonomicheskiy analiz: teoriya i praktika*, 20(371), pp. 44–52.
6. Ostrovskaya, G. (2017). Intellectual entrepreneurship in a new paradigm of management [“Intellektual'ne pidpriyemnytstvo v umovakh novoyi paradyhmy hospodaryuvannya”]. *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*, 2, pp. 83–97.
7. Kvitka, A. and Kramarenko, A. (2018). From big business to small and medium-sized enterprises: factors and prospects. *Problems and Perspectives in Management*, 16(2), pp. 42–48.
8. Konstantinov, G. and Filonovich, S. (2005). Intellectual entrepreneurship, or principles of gaining a competitive advantage in the new economy [“Intellektual'noye predprinimatel'stvo, ili printsipy obreteniya konkurentnogo preimushchestva v novoy ekonomike”]. *Harvard Business Review – Russia*, pp. 48–57.
9. Dorofeev, M. (2017). *Jedi techniques. How to raise your monkey, empty the inbox and save thought-fuel* [“Dzhedayskiye tekhniki. Kak vospitat' svoyu obez'yanu, opustoshit' inboks i sberech' mysl'etoplivo”]. М.: Mann, Ivanov and Ferber.
10. Carr, N. (2005). *Shine and poverty of information technology. Why IT is not a competitive advantage* [“Blesk i nishcheta informatsionnykh tekhnologiy. Pochemu IT ne yavlyayutsya konkurentnym preimushchestvom”]. М.: Company's secret.
11. Levy, A. (2017). Here comes the ICO, a wild new way for cryptocurrency start-ups to raise money. [online] Available at: <https://www.cnbc.com/2017/05/25/bitcoin-ico-cryptocurrency-start-up-civic-raising-money-initial-coin-offering.html> [Accessed 29 May 2018].
12. Yurina, N. (2016). Activity of Business Entities of Ukraine: Statistical Component [“Diyal'nist' sub'yektiv pidpriyemnytstva Ukrayiny: statystychna skladova”]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 1(30), pp. 182–187.
13. Peredery, K. (2015). How to build an economy of innovation in Ukraine [“Kak postroit' v Ukraine ekonomiku innovatsiy”]. [online] Available at: <https://delo.ua/business/kak-postroit-v-ukraine-ekonomiku-innovacij-295863> [Accessed 29 May 2018].
14. www.globalinnovationindex.org. (2017). The Global Innovation Index 2017. The Human Factor in Innovation. [online] Available at: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report> [Accessed 29 May 2018].
15. Markina, I.A. (2017). *Management of the socio-economic system in the context of national and global challenges: monograph*. Poltava.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2018.